

Uusi Aalto

Kansanedustaja
TIMO HARAKKA

Liike 2020

Sosiaalidemokraatit ovat yltäneet mielipidetiedustelujen ykköspaikalle. Syytä ylettömään ilakointiin ei ole, sillä seuraaviin vaaleihin on vielä pitkä aika.

Juhlatunnelmaa nakertaa myös aito kysymys: millä oikeutuksella voimme väittää – ja vakuuttaa äänestäjätkin – että juuri SDP on vuonna 2019 se liike, joka johtaa Suomen turvallisesti tulevaisuuteen?

Turvallisesti tulevaisuuteen

Sanaparin molemmat osat ovat välttämättömiä. Ensinnäkin Suomea on luotsattava niin, että kansalaisten luottamus tulevaisuuteen säilyy, että yhteiskunta ei tarvele vahvuuksiaan. Luottavaisuus syntyy luottamuksesta: yhteiskunnassa vallitsee yhteistyön, sopimisen

ja keskinäisen kunnioituksen henki. Jokaisesta kannetaan vastuu – ja jokainen kantaa vastuuta.

Samalla on varauduttava tulevaisuuteen, jota ei voi hallita eikä hillitä. Kansalainen voi luottaa vain sellaiseen poliittiseen liikkeeseen, joka on valmis tulevaisuuteen, eikä pelkää muutoksia. Jos maailma uhkaa mennä, kuten se usein uhkaa, sosiaalidemokraattien kannalta väärään suuntaan, ei auta jarruttaa, vaan ohjata paremmalle reitille.

Turvallisuus ilman tulevaisuutta on katteetonta nostalgiaa. Tulevaisuus ilman turvallisuutta on rosvo-paronien ratkaisu.

Ensimmäinen on persujen huijaus. Jälkimmäinen on oikeiston illuusio.

Mikä on sosiaalidemokraattien vaihtoehto?

Minulta kysyttiin ensimmäisessä vaalitulaisuudessa sama kiperä kysymys kuin **Mauno Koivistolta**

aikanaan: minkä sortin sosialisti olet? Hätäpäissäni keksin vastauksen, johon olen vieläkin varsin tyytyväinen, enkä aio sitä muuttaa.

Vastasin, että olen Supercell-sosialisti.

Mitä se tarkoittaa, selviää kohta.

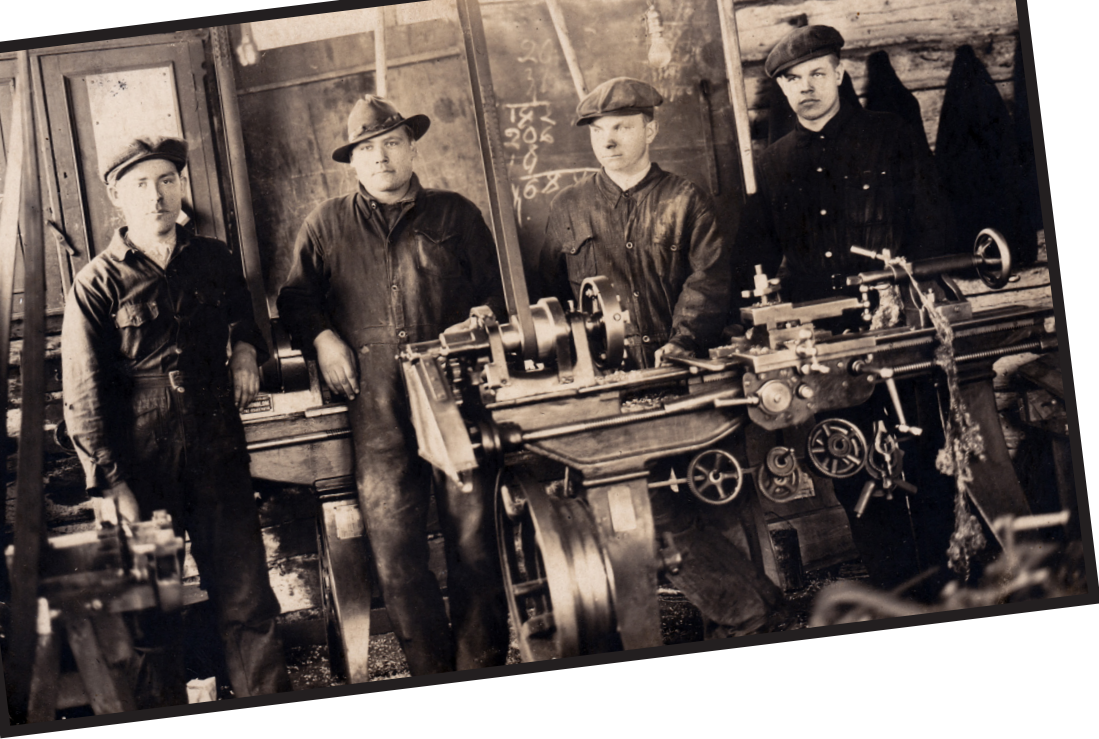
SDP:n väärät arvot

Mikä estää sosiaalidemokraatteja olemasta tulevaisuuspuolue? Väärät arvot.

Tarkemmin sanoen: arvot eivät ole väärät, mutta ne on käsitetty väärin. Jos kysyt SDP:n jäsenkirjan omistajalta puolueen tärkeintä arvoa, hän vastaa todennäköisesti: työ.

Mutta työ on resurssi, eikä arvo. Myös raha on resurssi. On hyvä, jos on rahaa, mutta rikkaus ei ole arvo. On onnellista olla työssä, mutta työ ei ole arvo.

Jos työn näkee arvona, siitä juontuu monta väärää päätelmää. ►

Vapaus on tärkeä arvo juuri nyt, kun kansalaisille syötetään pakkoja. Talouden etu on se ylin pakko, jolle oikeisto haluaa uhrata ihmisten elämän. Taloudesta on pidettävä hyvää huolta, mutta taloudesta ei voi huolehtia, jos ihmisistä ei huolehdita.

Kun puolustamme työntekijöitä, kuvittelemme puolustavamme arvoja, vaikka puolustamme etuja. Kannattajien etujen ajaminen on puolueen yksi tehtävä, jopa tärkeä tehtävä. Pääoman ja työn välinen kamppailu ei ole kadonnut mihinkään. Mutta samalla menetämme toimintamme tärkeimmän oikeutuksen.

Oikeisto suosii suuryrityksiä ja suurituloisia, ja naamioi jakopoliitiikkansa ”isänmaan eduksi”. Emme voi todistaa toisten kaksinaamaisuutta, jos itse teeskentelemme, että puolustamme kannattajiamme epäitsekäistä syistä.

Puheenjohtaja **Antti Rinne** on siis oikeassa, kun hän on nostanut puolueen tärkeimmäksi arvoksi vapauden. Haaste on, että annamme sanalle sisällön. Mihin ihminen on vapaa – ja mistä – kun hän toimii yhdessä toisten kanssa, menneitä, nykyisiä ja tulevia polvia kunnioittaen? Meidän on vaikuutettava suomalaiset: jokaisen

vapaus lisääntyy, kun kaikkien vapaus lisääntyy.

Vapaus on tärkeä arvo juuri nyt, kun kansalaisille syötetään pakkoja. Talouden etu on se ylin pakko, jolle oikeisto haluaa uhrata ihmisten elämän. Taloudesta on pidettävä hyvää huolta, mutta taloudesta ei voi huolehtia, jos ihmisistä ei huolehdita.

Vaikeus on siinä, että digitaalinen maailmantalous on vapauttanut pääomat, mutta ei ihmisiä. Sadat miljoonat ihmiset ovat vapaita vastoin tahtoaan, vapaita työstä. 300 000 suomalaista on vaikeuksissa yhteiskunnassa, joka perustuu työhön, mutta ei voi taata työtä. Siihen eivät sosiaalidemokraatitkaan pysty.

Karu totuus on, että tavallinen työ katoaa. Ei kerralla, vaan hitaasti. Se työ, joka ei ole huippuammatilaisten korvaamatonta aherrusta tai palvelualan matalapalkkatyötä, ulkoistetaan, siirretään ulkomaille, automatisoidaan tai robotisoidaan.

Kuitenkin vain korkea työllisyys voi rahoittaa korkeatasoiset julkiset palvelut. Ja tässä on ongelma. Tuleva yhteiskunta ei ole palkkatyön yhteiskunta.

Kaikki merkit näyttävät, että digitaalisessa maailmantaloudessa ainut työväen liike on ovesta ulos.

Ei mitään epäselvää: EU edellyttää avointa markkinataloutta

Sosiaalidemokraatit oivalsivat 1990-luvulla olevansa markkinatalouspuolue. Se oli tärkeä ratkaisu.

EU-jäsenyys ja siitä seurannut yhteisvaluutta edellyttivät, että talous on avoin kilpailulle, vaikka monet suljetut alat joutuivat vaikeuksiin. Epäilemättä globalisaation raju riento ja ennen kaikkea finanssikriisin aiheuttama loputon kuristus, sitkeä taantuma, ovat yllättäneet. Vastavoimat ovat voimistuneet: niin nostalginen kansallishenkinen protestipopulismi

kuin uusliberaali yhtiövalta – ja nykyisessä hallituksessa nämä kaksi taantumuksellista voimaa ovat löytäneet toisensa.

Suomi eristyy ja umpioituu; kiristävässä noidankehässä riidellään keskenämme ja riistetään toisiamme; talous supistuu ja työllisyys heikkenee; syöveri syvenee syvenemistään.

Koko Suomen kannalta on välttämätöntä, että SDP löytää Eurooppa-linjansa: johtajuuden, joka puolueella kiistatta oli 1990-luvulta finanssikriisiin asti. Emme voi hyväksyä sitä, että **Paavo Lipposen, Erkki Tuomiojan ja Erkki Liikasen** linja kestää vain hyvinä aikoina, mutta taantuman tullen SDP jää neuvottomaksi: mikä on EU:n tulevaisuus, mikä on euron tulevaisuus? On jo tarpeeksi vaarallista, että Sipilän hallitus sulkeutuu Euroopasta. Suomella ei ole varaa siihen, että SDP on peräkammarin puolue.

Hallituksen ideologiassa eristäy-

tyminen ja kurilinja palvelevat toisiaan. Kun oikeisto väittää, että kaikki talouden ongelmat ovat itse aiheutettuja, se photoshoppaa kuvasta pois Euroopan taantuman, jonka se on itse aiheuttanut. Modernin taloushistorian pisin kysyntälama on vaurioittanut Suomen vientiä vakavasti. Kuitenkin on selvää, että jos EU ja rahaliitto eivät toimi myös suomalaisten eduksi, kaikki kotimaiset leikkaukset ja supistukset ovat varmemmin haitaksi kuin hyödyksi. Suomen ongelmat eivät ratkea, jos Euroopan ongelmat eivät ratkea.

Kun sosiaalidemokraatit valitsivat aktiivisen, rakentavan ja rohkean linjan Euroopan kehittämiseksi, samalla sitouduttiin avoimeen talouteen ja kansainväliseen kilpailuun. Toista ei voi valita ilman toista, olivat ajat tai tunnelmat millaisia hyvänsä.

Suomi tarvitsee nyt kipeästi poliittista liikettä, joka puolustaa rahaliittoa ja yhteisvaluuttaa, haluaa

kehittää sitä omalla näkemyksellisellä otteellaan. **Tytti Tuppuraisen** johdolla tehty EMU-raportti on siihen ensimmäinen askel.

Kymmenen vuotta sitten kukaan ei ajatellut, että rahaliitto on epäonnistunut. Siltä varalta, että jälleen kymmenen vuoden päästä se on jälleen kaikkien mielestä onnistunut, sosiaalidemokraattien on hyvä syy pitää kiinni alkuperäisestä kannastaan. Ei vesittä, pyydellä anteeksi, kainostella – vaan osoittaa suuntaa kansainvälisen yhteistyön menestykseen.

Euroopan talousvaikeudet eivät ole EMU:n syytä

Markkinatalous ei tarkoita äärikapitalismia, jossa globaalit suuryhtiöt ja finanssijärjestelmä määräävät maailmaa vahvemman oikeudella. Yhtiövalta ei ole markkinataloutta, vaan sen vakavin uhka, aidon kilpailun este. ►

Eurooppalainen oikeisto ajaa markkinatalouden tunnuksin suuryritysten etua. Suuret pankit pelastettiin veronmaksajien kustannuksella. Siitä aiheutunut velkaantuminen pantiin valtioiden tuhlaavaisuuden tiliin: seurauksena leikkauksia, jotka entisestään syventävät euroalueen taantumaa. Oikeiston ideologinen tavoite on surkastaa julkiset palvelut: sekä heikentämällä etuuksia että luopumalla verotuotoista, joilla palvelut rahoitetaan.

Kun rahaliiton vaikeuksista syytetään rahaliittoa, ollaan vakavasti väärässä. Oikeisto vetoaa ”valuviikoihin”, kun se peittelee oman epäonnistuneen talouspolitiikkansa kohtalokkaita seurauksia. Vahinko olisi ollut huomattavasti vähäisempi, jos pankit olisivat joutuneet kantamaan edes osittaisen sijoittajavastuun, jos Kreikalle olisi toteutettu velkasaneeraus, jos EKP olisi laskenut korkoja ajoissa ja hoitanut keskuspankin velvoitteitaan. Erikoista on, että Suomen ja Euroopan

sosialidemokraatit vaativat vuonna 2010 toisenlaista linjaa, vastuullista kasvun ohjelmaa, mutta kärjistyneen tilanteen ja mielipideilmaston nujertamina ovat unohtaneet omat vaatimuksensa.

Vika oli väärässä talouspolitiikassa, ei Emussa. Sen pitää olla SDP:n viesti.

”Valuvikoja” pyritään nyt korjaamaan siten, että Emu asetettaisiin komission keskusvallan ohjaukseen. Talouspolitiikka ulkoistettaisiin teknokraateille ja samalla kansallista päätösvaltaa kavennettaisiin entisestään. Tämä sopii kokoomukselle ja liberaali-lestadiolaiselle keskustalle, ja perussuomalaiset pääsevät taas kauhistelemaan kamalaa liittovaltiota.

Liittovaltion käsitteeseen niputetaan kuitenkin kaksi toisiinsa liittyvätönä asiaa. On täysi syy vastustaa kasvavaa keskusvaltaa, jossa EU-komissio määräisi yhä sitovammin ”kilpailukyvyyn” nimissä

jäsenmaiden taloutta, työllisyyttä ja viime kädessä sosiaalipolitiikkaa. Tämä utopia johtaa jatkuviin ristiriitoihin suvereenien jäsenmaiden ja Brysselin pakkovallan välillä, ja nakertaa EU:n jo finanssikriisissä ja pakolaiskriisissä huvennutta luottamusta lisää.

Emme tarvitse yhteistä budjettipolitiikkaa, emme halua taata toisten velkoja.

Sen sijaan meidän pitää ajaa yhteistä talouspolitiikkaa – lisätään jäsenvaltioiden valtuuksia ja keskinäistä neuvottelutilaa. Nykyisin suuren jäsenmaan itsekkyyks pakottaa kaikki muut toteuttamaan sen vaatimuksia, koska yhteisessä pöydässä ei ole velvollisuus ajatella ja toimia kaikin työkaluin koko euroalueen tasapainoisen kehityksen puolesta. Silloin voidaan lieventää suhdannevaikeuksia, jollaisia Suo-

mikin on kokenut, yhdessä sovitulla tavalla – vaikka enemmistön hyväksymällä väliaikaisella poikkeamalla Maastrichtin kurisäännöistä. Jos pääomamarkkinat yhdyntyvät aikanaan toivotusti, paikalliset häiriöt hälvänevät, mutta siihen kuluu helposti kymmenen pitkää vuotta. Meidän ei ole syytä jatkaa itse aiheutettua taantumaa omilla toimillamme yhtään pidempään.

SDP:n häilyvä eurolinja johtuu ennen kaikkea viestinnällisestä tappiosta, johon puolue varautumattomana joutui ennen vuoden 2011 vaaleja. Kun populistinen propaganda on sekoittanut lähiöäänestäjien päät, on tyydytty myö-

täilemään ja mielistelemään älämölöä. Ajoittain on vedetty niin tiukkaa, likimain muukalaisvihamielistä linjaa, että solidaarisuuden ystävät on karkotettu puolueesta.

Jos omaa viestiä ei ole saatu läpi kaikessa metelissä, ei ole syytä vaihtaa viestiä, vaan kertoa se paremmin. Ja nyt on sen aika – jollei viesti ole tässä rytäkässä päässyt unohtumaan.

Tasa-arvo on kiehtova käsite, koska se on samaan aikaan vaatimus ja tavoite. Tasa-arvoa edellytetään kaikkeen ja kaikkialla, mutta koskaan sitä ei saavuteta, koska sitä pitää aina parantaa.

Markkinataloutta markkinatalouteen

Euroopan talousvaikeudet eivät johdu EMU:sta, vaan väärästä talouspolitiikasta. Tämä erottelu on välttämättä tehtävä.

Vielä tärkeämpää on, että SDP osaa kertoa kansalaisille, mikä erottaa suuryritysten edunvalvonnan ja aidon, toimivan markkinatalouden. Oikeisto saa ajaa rahavallan intressiä yleisenä etuna vain niin kauan, kun vasemmisto ei sitä haasta omalla markkinatalouden mallillaan.

On ainakin näyttänyt siltä, että finanssikriisin jälkeen SDP on ennistä tiukemmin lukittautunut puolustamaan vähenevää vientiteollisuutta ja sen työntekijöiden etua, hyvien vuosien julkista sektoria ja sen työntekijöiden etua – pitää kiinni menneisyydestä ja vastustaa tulevaisuutta.

Meidän vastauksemme on: lisää markkinataloutta markkinatalouteen, lisää kilpailua kilpailuun.

Markkinatalous on hyvä tapa järjestää yhteiskunnan toimintaa – niissä tehtävissä, joihin se sopii ja silloin, kun se toimii. Julkisen vallan tehtävä on auttaa ja säädellä markkinataloutta – ja määrätä

sille rajat. Yhteiskunnan fyysiset ja sosiaaliset perusrakenteet eivät kuulu markkinoiden valtaan, siis ei vesihuolto, mutta ei kasvatuskaan.

Suomen suurimpia vahvuuksia ovat aito meritokratia ja mahdollisuuksien tasa-arvo. Ihmisellä on mahdollisuus toteuttaa itseään riippumatta syntyperästä ja varallisuudesta, ennen kaikkea kaikkien ulottuvilla olevan korkeatasoisen koulutuksen ansiosta. Vahva sosiaalinen pohja ei kuitenkaan johda taloudelliseen menestykseen, jos taloutta hallitsevat hyvä veli – verkostot, perinnöllinen valta, kartellit ja uutta luovaa liiketoimintaa kahlitseva hallinto.

Omassa filosofiassani tärkeä käsitepari on mahdollisuuksien tasa-arvo.

Tasa-arvo on kiehtova käsite, koska se on samaan aikaan vaatimus ja tavoite. Tasa-arvoa edellytetään kaikkeen ja kaikkialla, mutta koskaan sitä ei saavuteta, koska sitä pitää aina parantaa. Tämän vasemmisto on sisäistänyt - ehkä jopa liian hyvin. Mutta vähemmälle huomiolle jää se, että sama ominaisuus pätee käsiteparin ensimmäiseen sanaan. Myös mahdollisuuksia täytyy tarjota tässä ja nyt,

mutta koskaan mahdollisuuksia ei ole riittävästi.

Jotta mahdollisuuksien tasa-arvo voisi edetä, meidän on lisättävä paitsi tasa-arvoa, myös mahdollisuuksia.

Fiksu valtio ja dynaamiset yritykset: tehtävänjako

Politiikan ja bisneksen yhteensovittaminen on aina ongelmallista. Historiassa on ollut valta-aatteita, jotka ovat pyrkineet alistaman toisen toiselle. Sosialismi pyrki alistamaan talouden poliittiseen johtoon, ja sen kaaduttua uusliberaali markkinafundamentalismi haluaa alistaa politiikan talouden keinoille.

Molemmat ääri-ideologiat ovat täsmälleen samasta syystä väärässä – samoin **Björn Wahlroos**, sekä taistolaisena että äärikapitalistina. Poliitiikan keinot, tavoitteet ja vahvuudet ovat aivan toiset kuin talouden keinot, tavoitteet ja vahvuudet.

Sen sijaan, että toista alistettaisiin toiselle, julkisen vallan ja yksityisten markkinoiden pitää kunnioittaa toisiaan. Ilman toista ei ole toista.

Julkinen valta vastaa siitä, että

markkinat voivat toimia, toisaalta yksityinen liiketoiminta rahoittaa julkista valtaa. Ne ovat kuin juna ja rautatie: ilman rautatietä juna ei kulje, ilman junia rautatie on turha.

Viime aikoina on paljon vedottu Saksan esimerkkiin (joskin valikoiden ja vääristellen). Esimerkkiä kannattaa katsoa kauempaa: 1950-luvun ”sosiaalisesta markkinataloudesta”, jossa valtion keskeisimmäksi tehtäväksi katsottiin kilpailun säänteleminen, valvominen ja varmistaminen. Sosiaalidemokraattien **Karl Schiller** – tuleva valtiovarainministeri – linjasi vuonna 1953: ”Niin paljon kilpailua kuin mahdollista, niin vähän suunnittelua kuin välttämätöntä.” SPD luopui tuotantovälineiden sosialisoinnista jo 1959.

Jos yritysten on kilpailtava aina ja kaikkialla, ihmisten ei tarvitse kilpailla aina ja kaikkialla.

Näin syntyi sodan raunioille Wirtschaftswunder, sananmukaisesti talousihme. Saksalaisilta yrityksiltä vaadittiin paljon, mutta paljon ne ovat myös saaneet. Kaikkein eniten hyötyy kuluttaja, asiakas, kansalainen. Syntyy luottamus, jonka hyötyjä Saksassa tänäänkin nautitaan kodeissa ja työpaikoilla.

Uusi aika tarvitsee uuden tehtävänjaon julkisen vallan ja markkinoiden välillä. Se on keskinäisen kunnioituksen sopimus, jossa fiksu valtio ja dynaamiset yritykset toimivat vuorovaikutuksessa – jättävät toisensa rauhaan silloin, kun se on parasta, ja tukevat toisiaan, kun tarvitaan. Tehtävänjako on siis hyvin yksinkertainen.

Fiksu valtio ei edellytä yrityksiltä muuta kuin osakeyhtiölain 1.

pykälässä määrättyä toimintaa: tarkoitus on tuottaa voittoa omistajilleen. Jotta yritys voi tuottaa voittoa, sen on menestytävä kilpailuilla markkinoilla. Se taas edellyttää taitavaa liikkeenjohtoa ja riittävää riskinottoa. Molemista on pulaa.

Tätä tavoitetta julkinen valta auttaa tuottamalla monia satojen miljardien arvoisia yleishyvänpalveluita: ylläpitämällä lakia ja järjestystä sekä infrastruktuuria, huolehtimalla reilusta kilpailusta sekä kuluttajaa ja työntekijää suojaavista normeista, ja panostamalla koulutukseen ja tutkimukseen. Kaikki nämä palvelut yritys korvaa noudattamalla lakeja ja sopimuksia sekä suorittamalla voitostaan veroa, samoin kuin yrityksen menestyksestä hyötyvät työntekijät ja omistajat.

Siinä kaikki. Yritysten ei tarvitse rahoittaa lastensairaaloita. Yritysten ei tarvitse järjestää yritysvasuuseminaareja. Ne ovat yhteiskunnalle korvaamattomia pelkällä olemassaolollaan, täyttäessään omaa tehtäväänsä.

Fiksu valtio on mahdollistaja

Mikä sitten on se fiksu valtio, johon viittasin?

Se on eurooppalainen ja kansainvälinen Suomi, joka on sitoutunut globaaliin avoimeen markkinatalouteen ja osaa sitä myös hyödyntää. Se tarjoaa yrityksille vapautta, mutta vaatii myös paljon. Se haluaa taata reilun kilpailun. Se tarjoaa mahdollisuuksien tasa-arvon niin ihmisille kuin yrityksille.

Fiksu valtio on aktiivinen. Jokai-

nen yritys ajattelee, ja sen kuuluu kin ajatella, vain omaa etuaan. Julkisen vallan on huolehdittava määrätietoisesti ja kaukonäköisesti kansantalouden kokonaisuutta.

Julkiselle vallalle kuuluu vastuu kasvun investoinneista. Fiksu valtio asettaa tavoitteen ja määrää suunnan, mutta ei pyri omistamaan tai pyörittämään suuria hankkeita itse. Juuri nyt, jotta pääsisimme irti taantumasta, tarvitaan isoja julkisia investointeja koulutukseen, tutkimukseen ja tuotekehittelyyn. Juuri nyt on lisättävä, ei leikattava, uusien, lupaavien yritysten tukirahoitusta.

Fiksu valtio uudistaa tuotannon, energiaketjun, liikenteen, asumisen ja jätehuollon rakenteet ilmastoystävälliseen suuntaan – ja samalla luo edellytyksiä uusiutuvan tuotannon innovaatioille. Ympäristöteknologia-alan yhtiöt saavat kotimaasta kunnon referenssit, näytöt osaamisesta, joiden avulla ponnistaa vientimenestykseen.

Markkinat tarvitsevat haastajia ja häiriköitä

Sosiaalidemokraatit eivät enää ole muinaisten luokkarakenteiden vankeja, vaan kansalaisten puolella kaverikapitalismia vastaan.

Julkinen ei ole aina ja kaikkialla parempi kuin yksityinen, jos kilpailu toimii aidosti ja tarkoitusta vastaavasti. Kartelleja, monopoleja ja rajoitettua kilpailua ei pidä hyväksyä niin rakennuslalla kuin ruokakaupoissakaan.

Ei ole mitään syytä, miksi elinkeinoja pitäisi suojata keinoitekoisesti. Miten tavallinen suomalainen hyötyy siitä, että taksimatkat

ovat kalliita? Miksi on oikein, että joka kunnassa apteekkarit ovat verotilastojen kärjessä?

Kilpailulta ja samalla kehitymiseltä suojatut elinkeinot ajautuvat kaikkialla kriisiin, kun kekseliäät digitaaliset kilpailijat ilmestyvät haastajiksi. Suomalaiset kaupat eivät oivaltaneet verkon mahdollisuuksia, joten Stockmann romahhti ja Anttila myytiin pilkkahintaan. Onnibussi soveltaa halpalentoyhtiöiden varaus- ja hinnoitteluinovaatioita, ja ajoi laiskan VR:n hetkessä vakaviin vaikeuksiin.

Fiksu valtio on joustava sääntelijä ja innostava kumppani. Jos sosiaalidemokraatit kieltävät innovaatiot ja sietävät kartelleja, emme kykene johtamaan Suomea menestykseen maailmantaloudessa.

SDP:n pitää edistää aktiivisesti uutta liiketoimintaa, joka häiritsee ja haastaa markkinoiden nykyisiä valtiaita. Muutosta pitää ymmärtää, jotta sitä voi ohjata.

Taloukasvun ja työllisyyden yhteys katkeaa

Tehtävänjakoni fiksun valtion ja dynaamisten yritysten välillä oli varsin suppea. Olennainen ero perinteiseen sosialidemokraattiseen ajatteluun oli ehkä se, että en aseta työllistämistä yritysten vastuuksi. Tämä onkin tärkeä näkökulmaero. Yritys ei ole vastuussa työllistämisestä – vaan yhteiskunta.

Kun hallitus esittelee budjettiaan ja SDP omaa vaihtoehtoansa, luvataan aina kymmeniä tuhansia työpaikkoja. Väitteet vaivaavat minua puolin ja toisin: ne tuntuvat epärehellisiltä.

Tuore kysely antaa karun kuvan todellisuudesta. Suomen 250 suurinta yritystä kertoi supistaneensa kolmessa vuodessa työvoimaansa 60 000 hengellä – ja ilmoittivat su-

pistavansa lisää. Samalla yritykset ovat paremmassa tuloskunnossa kuin koskaan: voitot ovat kasvaneet samassa ajassa yli 50 prosenttia. Edessä on ennätysellinen osinkokevät.

Entä jos epämiellyttävä totuus on, että nämä asiat eivät vain tapahdu yhtä aikaa, vaan liittyvät toisiinsa – jopa syy-seuraussuhteissa? Entä jos yritysten tulos paranee työn tuottavuutta parantamalla, väkeä vähentämällä?

Epäilemättä työväenliikkeelle on ongelma, jos työväkeä vähentämällä talous kasvaa.

Kaikkein vaarallisinta on silti lakaista sivuun tämä epämiellyttävä ajatus, pitää kiinni työväenromantiikasta ja ihmetellä, kuinka kannatus kerran kukoisti, mutta nyt lakastuu.

Suomalaisen teollisuuden arvonlisä on noin kaksinkertaistunut 25 vuodessa, samalla kun työntekijöiden määrä on laskenut 30 prosenttia eli 150 000 ihmisen verran. Tuottavuus kasvaa työpaikkojen kustannuksella.

Monien tutkimusten mukaan Suomesta ovat kadonneet ja katoavat keskitasoiset, keskipalkkaiset,

keskituottavat työt. Kysyntää on korkeimman tuottavuuden ja matalimman tuottavuuden töihin, eli sellaisiin, joihin suomalaisten enemmistö ei joko pysty tai halua.

Digitaalisen maailmantalouden vauhdittama työmarkkinoiden polarisaatio jatkuu – ja vahvistuu. Jakautumista voi oikeastaan lievitää vain samalla keinolla, joka on taannut suomalaisen menestyksen viime vuosin saakka, koulutuksella. Opetuksen ja työvoimakoulutuksen leikkaukset ovat tässäkin suhteessa järjettömiä ja tuhoisia. Jos esittämäni näkemys on tosi, kansantalouden kasvukaan ei lisää merkittävästi työllisyyttä. Parhaiden yritysten menestys lisää työpaikkoja vain välillisesti: suuri arvonlisä piristää yksityisiä palveluita ja verotulot pitävät yllä julkisia palveluita.

Jotta hypoteesia voisi edes tutkia, olisi ensin saatava menestyjiä. Eikä hyvältä näytä.

Digitaalisessa maailmantaloudessa Suomi on jäänyt alihankkijaksi. Esimerkiksi Kaipolan paperitehtaan kuutoskone keskittyi painamaan vain Ikean luetteloita. Sadoin tuhansin, miljoonittain.

SDP:n pitää edistää aktiivisesti uutta liiketoimintaa, joka häiritsee ja haastaa markkinoiden nykyisiä valtiaita. Muutosta pitää ymmärtää, jotta sitä voi ohjata.

Suomalaiset sijoittuivat arvonlisäketjun alapäähän, seuranaan romanialaiset, jotka ahkeroivat huonekalujätille loputtomiin lastulevyhyllyjä. Painokeikka siirtyi halvempaan maahan, kuutoskone suljettiin.

Varkaudessa paperikone muutettiin kartongille. Nettikaupan räjähdysmäinen kasvu lisää pakkaimisen tarvetta, joten suomalaisia tarvitaan apureina tässäkin tuhannen miljardin bisneksessä, joka kaksinkertaistuu jo nykyisen hallituskauden aikana.

Mutta suomalaisen työn hinnalla ei kannata satsata globaaliin alihankintaan. Ja varsinaiset voitot jäävät joka tapauksessa fiksummille ja rohkeammille.

Tuottavuuserot räjähtävät

Suomalaisia on työelämässä noin 2,4 miljoonaa. Kun tämän väen pitää elättää kolme miljoonaa muuta suomalaista, huoltosuhte on 44/100. Väestön ikääntyminen vai-

keuttaa tilannetta entisestään.

Työ- ja elinkeinoministeriön ennusteen mukaan työttömyys kasvaa tänä vuonna vuosisadan korkeimpiin lukuihin, noin 370 000 henkilöön. Heistä pitkäaikaistyöttömiä on peräti 130 000, osin hallituksen määrätietoisien toimetmuuden ansiosta.

Pitkäaikaistyöttömien on vaikea palata työelämään. Kuva on vielä karumpi, kun tutkitaan yksilöllisiä työllistymisen esteitä. Vaikeasti työllistyviä voi hyvinkin olla 250 000, eli kaksi kolmasosaa kaikista. He eivät pääse töihin, vaikka talous ja tuotanto kävisivät punaisina.

Jokaista kymmentä työssä olevaa kohti on yksi, joka ei elinaikanaan enää saa työtä. Vaikka työllisyys paranisi, työelämästä syrjäytyneiden ja syrjäytettyjen määrä on jo itsessään niin suuri, että humanissa yhteiskunnassa palkkatyö ei voi olla kansalaisuuden mitta.

Olemme siirtyneet käsittämättömien tuottavuuserojen maailmaan. ▶

Peliyhtiö Supercell on 1,5 miljardin euron liikevaihdollaan yhtä suuri firma kuin Valtion Rautatiet. VR:llä on töissä yli 10 000 ihmistä, Supercellillä 150. VR:n työntekijän osuus liikevaihdosta on 15 000 euroa, kun taas jokainen pelintekijä tuottaa bruttolisäarvoa tasan miljoona euroa. Ajan merkki on, että viime verotiedoissa pelisuunnittelija **Lasse Louhento** ohitti Koneen toimitusjohtajan **Matti Alahuhdan** Suomen suuripalkkaisimpana henkilönä: kuukausitulot puoli miljoonaa euroa.

Peliyritykset työllistävät Suomessa vain 2500 ihmistä. Yksinomaan K-kaupat työllistävät väkeä kymmenen kertaa enemmän.

Peliteollisuus ei ole tyypillinen toimiala, eikä kansantaloudellisesti kovin merkittävä. Mutta se on niitä aloja, joissa Suomi menestyy avoimessa globaalissa kilpailussa. Ja avointa globaalia kilpailua luonnehtii se, että kaikkein arvokkaimmat yhtiöt eivät työllistä juurikaan väkeä. FANG eli Facebook, Amazon, Netflix ja Google saivat neljään pekkaan aikaan 95 prosenttia New Yorkin pörssi-indeksin kursinoususta vuonna 2015. Facebookissa on 12 000 työntekijää, Googella 60 000 ja Netflixillä vain 2500.

”Työ ei ole arvo, mutta solidaarisuus on. Sitä tarvitaan enemmän kuin koskaan.

Amazonin paketteja pakkaa sentään yli 200 000 täysi- ja osa-aikaista lajittelijaa ympäri maailmaa – mutta sekin on vain 10 prosenttia tavarataloketju Walmartin työntekijämäärästä.

Tämä ei ole uutta. Talouskasvu ja työllisyys ovat erkaantuneet toisistaan jo vuosia sitten. Nokialla oli Suomessa 25 000 työntekijää vuonna 2000 - noin prosentti työllisistä. Nokian bkt-osuus oli kuitenkin nelinkertainen, nykyhinnoilla työntekijää kohti yli 250 000 euroa.

Vaikka suomalaiset yritykset löytäisivät keinot menestyä digitaalisessa maailmantaloudessa, sadat tuhannet jäävät vaille palkkatyötä, jonka turvin rakentaa tulevaisuutta perheelleen ja merkitystä elämälleen.

Työ ei ole arvo, mutta monelle se ei ole edes resurssi.

”Markkinaehtoinen työ” on vaarallinen iskulause

Nykyinen hallitus vaatii, että on synnyttävä markkinaehtoisia työpaikkoja. Muut työt eivät ole ”oikeita töitä”: olkoot ihmiset mieluummin toimeettomina kuin julkisella sektorilla. ”Markkinaeh-

toisuus” tarkoittaakin sitä, että markkinat sanelevat ehdot – joihin ei kuulu työsuhteen suojaa, sosiaaliturvaa tai palkkaa jolla voi tulla toimeen.

Tämä ei käy SDP:lle. Mutta sosiaalidemokraatit jakavat saman aatepohjan: vain työtä tekemällä ansaitsee yhteiskunnan palvelut. Jos on utopiaa, että 300 000 ihmistä voi saada hyviä töitä – niin eikö silloin ole hyväksyttävä huonot työt?

Kysymys ei ole, toisin kuin hallitus inttää, edes työn hinnasta. Suuri osa ei kelpaa työnantajille millään ehdolla. Näin ollen ”markkinaehtoisuus” on pelkkä veruke sille, että sosiaaliturkaa leikataan valtiontaloudellisista syistä. Kuri kovenee, valtio supistuu.

Sosiaalidemokraatit eivät voi, eivätkä saa, luottaa siihen, että vientivetoisella kasvulla suuret yritykset luovat merkittävästi työpaikkoja. Talouskasvu ja työllisyys pitää erottaa toisistaan myös ohjelman tasolla, kuten ne ovat erkaantuneet jo todellisuuden tasolla.

Se tarkoittaa, että suurelle osalle suomalaisista syntyy työpaikkoja vain sinne, missä liiketaloudellinen tulos ei ole tärkein.

2020-luvun työ ei ole markkinaehtoista työtä, vaan markkinoita täydentävää ja mahdollistavaa työtä.

Uudessa tehtävänjaossa yhteiskunta hyväksyy, että yritykset tavoittelevat voittoa, eivät työpaikkoja. Vastikkeeksi liike-elämä hyväksyy, että yhteiskunta rahoittaa työllisyyttä, jolla ei ole markkina-arvoa.

Ainakaan tavalla, jonka markkinat osaavat hinnoitella.

Työllistäminen jää julkisen vallan vastuulle

Jos yrityksiltä ei voi edellyttää työllistämistä, yhteiskunnan on kannettava siitä vastuu. Samalla on hyväksyttävä, että hallinnon tehokkuutta ei mitata markkinoiden mittarein, jotka aiheuttavat lopulta enemmän vahinkoa kuin aitoa hyötyä.

Aktiivinen työllisyyspolitiikka on ilman muuta julkisen vallan perustehtäviä, ja sen laiminlyönti synti ja rikos. On saatettava kymmenet tuhannet ihmiset työstä työhön, koulutettava oikein ja oikea-aikaisesti uusiin tehtäviin. Lauri Ihalaisen tärkeitä saavutuksia olivat oikeus keikkatöihin ja opiskeluun työttömyyskorvauksen kärsimättä, ja myös yrittäjyys olisi sallittava.

Muutkin perin perinteiset sosiaalidemokraattiset keinot ovat paikallaan työllisyysasteen nostamiseksi. Eritoten naisten työmarkkina-asema on autettava. Eläkeläiset on houkuteltava jatkamaan työssä. Osa-aikatyön lisääminen auttaa molemmissa.

On hyväksyttävä, ja vaivihkaa hyväksyttykin, se tosiasia, että useat eivät saa työstään riittävää toimeentuloa. Julkisen vallan perustehtävänä on tarjota palkkatuettua työvoimaa yrityksiin, järjestää kunnallisia kunnossapitotehtäviä, harjoittelua ja kesätyöpaikkoja.

Erityinen vastuu on nuorista. Työllisen ja työttömän jyrkkää rajaa on syytä entisestään hälventää.

Julkinen valta tukekoon ns. välityömarkkinoita, vapaaehtoistointa ja kolmannen sektorin työl-

listävyyttä. Tarvitaan myös ammattimaisesti johdettuja, isoja sosiaalisia yrityksiä, jotka osallistavat vaikeasti työllistyviä mielekkäisiin ja hyödyllisiin hankkeisiin. Kun keskitytään aloille, joilla ei ole kaupallisia toimijoita, ei ole aitoa pelkoa kilpailun vääristymisestä kään.

Tämä on sosiaalidemokraattien vastaus työehtojen polkemiseen matalapalkka-aloilla. Tämä on fiksun, aktiivisen valtion vastaus vasikkeettoman perustulon haikailijoille. Sosiaaliturva tarvitsee suuren remontin. Demarinuorten malli yksinkertaistetusta yleisturvasta on tärkeä avaus.

Työ ei ole arvo, mutta solidaarisuus on. Sitä tarvitaan enemmän kuin koskaan.

Käpylän menestystarina – ja sen loppu

Zoomaamme Helsingin Käpylään, syksyyn 2013. Olen tempomassa poikani kanssa lounasravintolan ovenriipaa jo kolmatta kertaa sen jälkeen, kun paikka sulki kesänä. JO ensimmäisenä keväänään ravintola oli turvoksissa tyytyväisistä ruokailijoista, jono ulottui joskus kadulle saakka. Yrittäjät olivat havainneet tarpeen, toivat oikean tarjonnan, ja uskolliset asiakkaat toivat rahansa päivästä toiseen. Mutta nyt ovi pysyi säpissä.

Paikalle ilmestyi omistajayrittäjä, joka kertoi, että paikka suljetaan. Olin tyrmistynyt. Miksi?

Koska heidän pitäisi palkata uusi työntekijä, ja se on liian kova riski, yrittäjä kertoi.

Palattuamme pakastepizzan

kanssa kotiin päädyin toteamaan, että miehet olivat hyviä kotaloudessa, mutta sitäkin heikompia liiketaloudessa. Jos joka päivä satoja annoksia myyvän ravintolan kate ei riitä palkkaamaan työntekijää, jotain on pielessä. Miksei kokeiltu halvempia raaka-aineita, korkeampia hintoja, lyhyempää lounasaikaa tai nopeampaa läpivirtausta?

Todennäköisempää on kuitenkin, että yrittäjäjärjestöjen levittämät levottomat legendat ja marina työn hinnasta oli sumennanut kokkien järjen. Perustelu, ettei ole varaa palkata työntekijää, on niin yleisesti hyväksytty, että häpeä huonosta bisnesosaamisesta jää toiseksi. Tämä on surullinen tilannekuva.

Mutta koska se on totta, siihen on suhtauduttava vakavasti. Pienyritysten aito tai koettu kynnyksen työntekijän palkkaamiseen koituu kansantaloudelle – ja työllisyydelle – kohtalokkaaksi. Fiksu valtio tekee kaikkensa, jotta kynnystä madalletaan – varsinkin, kun ihmeellistä kyllä, oikeistohallitus ei näytä tekevän mitään pienyritysten eteen.

Olen tähän saakka puhunut yrityksistä yhdellä määreellä, mikä on väärin. Eri kokoiset yritykset antavat yhteiskuntaan erilaista hyvää. Pienten yritysten tarpeet ovat toiset kuin suurten yritysten, kuten todistettiin SDP:n vaihtoehdobudjettiin kuuluvassa Yrittäjäpaketissa, jota sain olla tekemässä.

Alle 10 hengen yritykset työllistävät enemmän suomalaisia kuin yli 1000 hengen yritykset. Niiden tavoitteena ei ole ensisijaisesti kasvu, eikä riskiä ottamalla saatava

maksimaalinen liikevoitto, vaan tarjota hyvää toimeentulo omistajayrittäjille ja työntekijöille. Niiden merkitys työllistäjinä on korvaamaton.

10-30 hengen yritysten työnantajavelvoitteita on kevennettävä. Niille on sallittava esimerkiksi pidempi koeaika, huojennuksia työaika sääntöihin ja YT-menettelyyn normeihin. Nykyään raskaiden velvoitteiden välttäminen suoraan rajoittaa työllistämistä.

Entäpä, jos SDP olisi yrittäjäpuolue?

Tuottajakansalaiset työllistävät

Erityisen tuskasta työllistäminen on Suomen 170 000 yksinyrittäjälle, joiden päämäärä on lähinnä työllistää itsensä. Jos asiakkaita tai toimeksiantoja tulee kuitenkin enemmän kuin yksin voi hoitaa, useimmilta loppuu uskallus tai osaaminen ulkopuolisen avun palkkaamiseen. Yrittäjäpaketisamme esitämme verohuojennusta, jonka ansiosta ulkopuolisen työntekijän palkkakulut voisi vähentää tuloksesta määrätyn ajan.

Yrittäjiksi lasketaan tämän vuoden alusta myös kymmeniä tuhansia ammatinharjoittajia ja freelancereita. Olen tehnyt kirjallisen kysymyksen, jonka tavoitteena on, ettei itsenäisesti työllistyvän sosiaaliturva enää jäisi viranomaisten mielivallan armoille. Tässä on vielä paljon tehtävää.

Kuten työttömän ja työllisen välillä eroa on hämärretty, myös päätoimisen ja sivutoimisen yrittäjän rajaa pitää tarvittaessa lainsäädän-

nöllä hälventää. Fiksu valtio kannustaa ihmisiä kokeilemaan siipiään yrittäjinä ja tarjoaa myös turvaverkon vaikeuksien tullen.

”Epätyypilliset” työsuhteet ovat epäilyttäviä perinteisessä sosiaalidemokraattisessa ajattelussa. Kuitenkin pää- ja sivutoimisten yrittäjien verkostoja, jotka luovat keskenään toimeksiantoja ja työtilaisuuksia, kannattaa tukea. Ne kannustavat ihmisiä ottamaan oman vastuun toimeentulostaan – ja hyödyntämään mahdollisuuksia, joita jäykät yritys rakenteet eivät nyt osaa huomata. Mikrotyöntekijät ovat aktiivisia, joustavia tuottajakansalaisia, jotka tuovat talouteen luovuutta ja dynamiikkaa.

Fiksu valtio toteuttaa nopeasti käytännölliset toimet, joilla mikrotyöntekijien verkostot voivat vaivatta hoitaa viranomaisvelvoitteensa. Varustelekan toimitusjohtaja **Valter Lindholm** on ehdottanut, että julkinen valta jakaa pilvipalveluna yhteisen alustan, joka sisältää kaikki yritystoiminnassa tarvittavat ohjelmat.

Digitaalinen talous on romahduttanut alalle tulon kynnyksen ja samalla kustannusrakenteet monilla perinteisillä sektoreilla. Sananvapaus kuului ennen niille, jotka omistivat painokoneen. Nyt mediaimperiumit taistelevat henkensä edestä, samalla kun yksi nainen ja netti voivat saada aikaan suuren vaikutuksen.

Jälleen on kysymys keinotekoisesti kilpailulta suojattujen alojen romahduksesta. Internet on toteuttanut Marxin haaveen: tuotantovälineet kuuluvat kansalle. Tuottajakansalaiset voivat lisätä

työpaikkoja, hyvinvointia ja myös kansantuloa aivan valtavasti aivan arkisilla varusteilla. Fiksu valtio huolehtii siitä, että heillä on tilaa – ja turvaa.

Yksi Suomi

Ulkomailla kerron aika usein illallispöydässä jutun, joka kertoo, miten erikoislaatuinen maa Suomi on.

1990-luvun puolivälissä Helsingissä järjestettiin konferenssi kehitysmaiden naisille. He olivat hyvin otettuja, kun itse Suomen ulkoministeri tuli pitämään tervehdyspuheen, varsinkin kun hän oli nainen.

Varsinainen hämmästyks koitti lauantai-iltapäivänä, kun konferenssin osallistujat matkustivat metrolla Itä-Helsinkiin. Vaunussa matkusti tuo sama ulkoministeri: verkkareissa ja kumisaappaat jallassa. **Tarja Halonen** oli menossa siirtolapuutarhamökille.

Suomessa etäisyydet ovat vain maantieteellisiä. Tasa-arvon kulttuuri on juurtunut niin syvälle, että kuka tahansa kansalainen voi esittää huolensa ministerille. Aito meritokratia ja kaikkien saavutettava korkeatasoinen koulutus johtaa ketnet tahansa eliittiin, jos kykyä ja pyrkyä riittää. Tämä mahdollisuus on Suomen erityinen voima.

Suomessa vallitsee yhä voimakas yhteenkuuluvaisuuden, yhteisvastuun ja luottamuksen kokemus. Jokaisen päättäjän velvollisuus on luojittaa keskinäisen kunnioituksen sopimusta parhaansa mukaan.

Siksi ei ole ollenkaan mahdollonta kuvitella, että Suomen tuottavin yksilö ja Suomen tuottamattomin yksilö istuvat samalla terassilla kal-

jatuoppi kädessä. Toisella on peliyhtiön lippalakki, toisella Hankkijan. Heidän ei ole vaikea keksiä puheenaihetta, varsinkin, jos tuoppi ei ole ensimmäinen. Aina-kin poliitikot voidaan haukkua hyvässä yhteisymmärryksessä.

Välimatkaa ei ole. Polarisaatiota ei ole – ihmisten kesken. On vain yksi Suomi, ja siitä yhteisyydestä on pidettävä kiinni.

Supercellin perustajat **Iikka Paananen** ja **Mikko Kodisoja** maksoivat kumpikin 54 miljoonaa euroa myyntivoiton veroa vuonna 2013. Se on ylivoimainen veronmaksun Suomen ennätys. Kumpikin maksoi kerralla enemmän veroa kuin Björn Wahlroos 13 vuoden aikana.

Verosuunnittelulla he olisivat säästäneet valtavia summia, mutta Paananen totesi: ”Me ollaan saatu paljon apua yhteiskunnalta, ja nyt on meidän vuoro maksaa takaisin.”

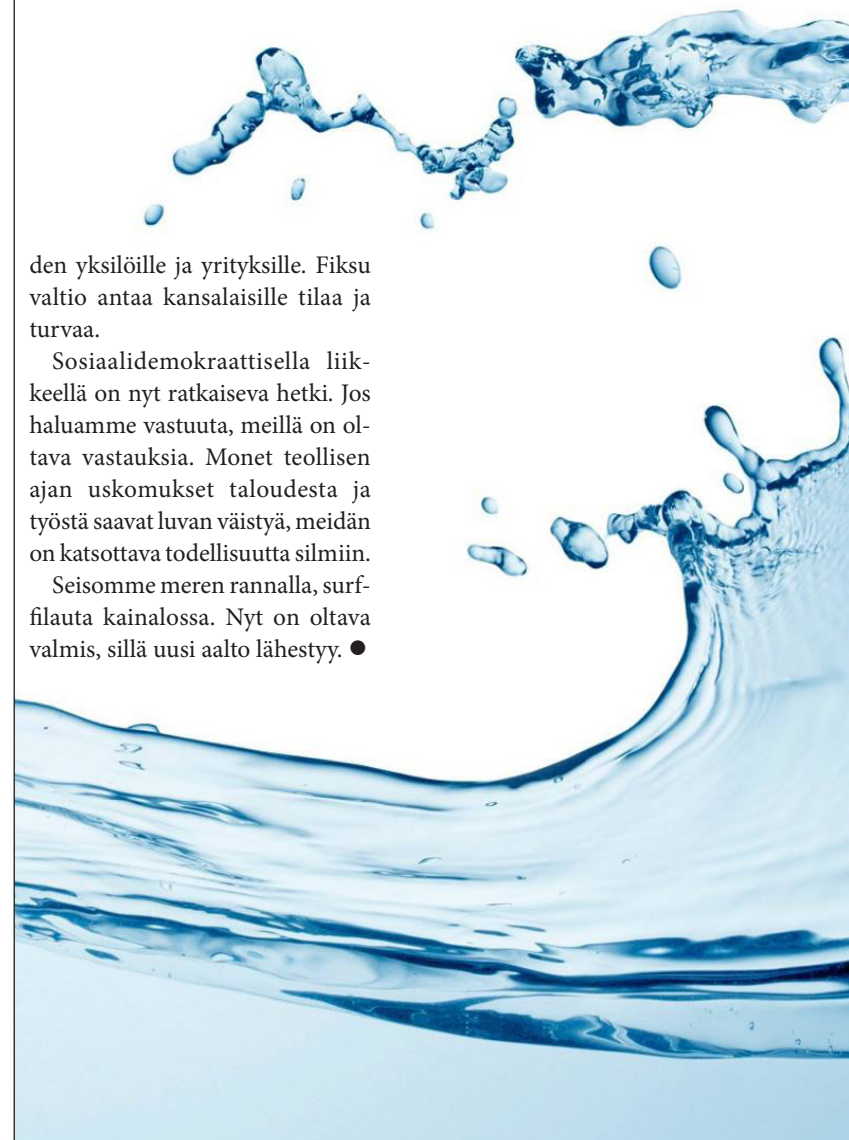
Paananen ja Kodisoja ovat suorittaneet yhteiskunnalta saamansa luottamuksen korkeilla koroilla: Supercell on tuottanut kahtena viime vuonna valtiolle reippaasti yli puoli miljardia euroa.

Tästä syystä olen Supercell-sosialisti.

Vakaumukseni on, että mahdollisuuksien tasa-arvo on Suomen tärkein kilpailukykytekijä – varsinkin kun sanaparin molempia osia painotetaan yhtä vakavasti. Vakaumukseni on, että yhteiskunnan ja markkinoiden kesken luotavissa keskinäisen kunnioituksen sopimus, jota perinteinen etujärjestöjen kabinettikoneisto tukee, jos kykenee.

Fiksu valtio takaa mahdollisuu-

” Sosiaalidemokraattisella liikkeellä on nyt ratkaiseva hetki. Jos haluamme vastuuta, meillä on oltava vastauksia.

den yksilöille ja yrityksille. Fiksu valtio antaa kansalaisille tilaa ja turvaa.

Sosiaalidemokraattisella liikkeellä on nyt ratkaiseva hetki. Jos haluamme vastuuta, meillä on oltava vastauksia. Monet teollisen ajan uskomukset taloudesta ja työstä saavat luvan väistyä, meidän on katsottava todellisuutta silmiin.

Seisomme meren rannalla, surfilauta kainalossa. Nyt on oltava valmis, sillä uusi aalto lähestyy. ●